

Κατασκευή ναυτιλιακού εξοπλισμού: Τάσεις, προοπτικές και συνεισφορά στην ελληνική οικονομία

Εισαγωγή: Ν. Βέττας, Γενικός Διευθυντής IOBE
Καθηγητής Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
vettas@iobe.gr

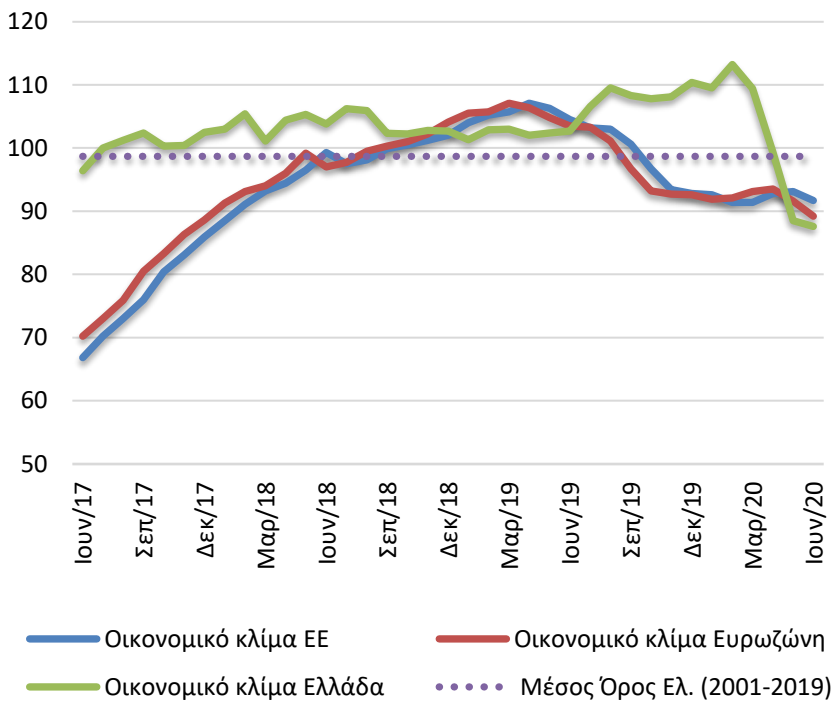
Ηλίας Ντεμιάν, Υακίνθη Πουντουράκη, Αλέξανδρος Μουστάκας

Δευτέρα 6 Ιουλίου 2020

Επιδείνωση οικονομικού κλίματος

Νέα, αν και μικρή, επιδείνωση οικονομικού κλίματος τον Ιούνιο, με χαμηλότερες επιχειρηματικές προσδοκίες σε Βιομηχανία και Υπηρεσίες

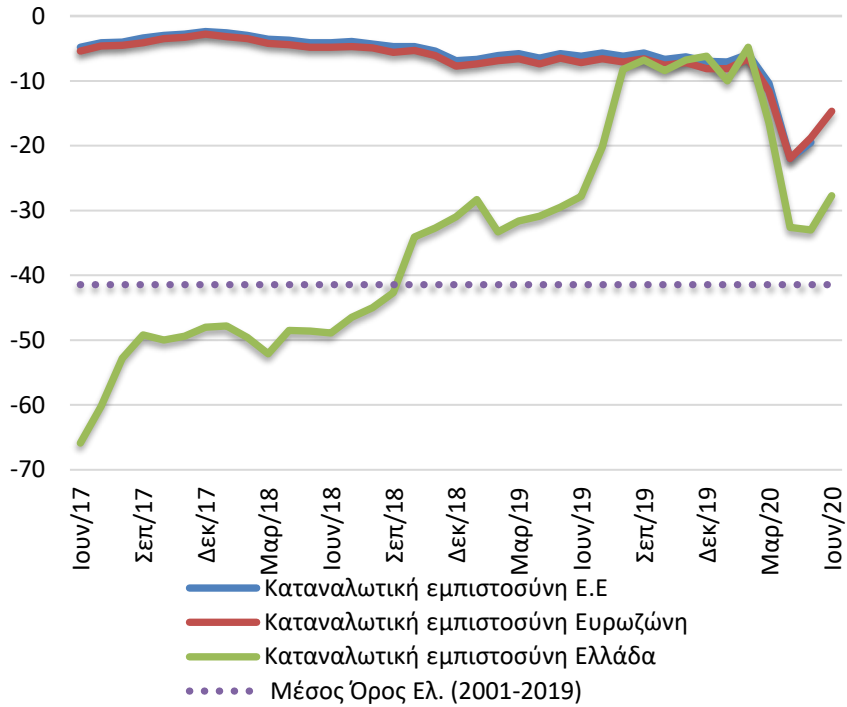
Δείκτης οικονομικού κλίματος

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος επιδεινώθηκε οριακά τον Ιούνιο και υποχώρησε στις 87,6 μονάδες, έναντι 88,5 μονάδων τον προηγούμενο μήνα.

...με το δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης να σημειώνει μικρή ενίσχυση

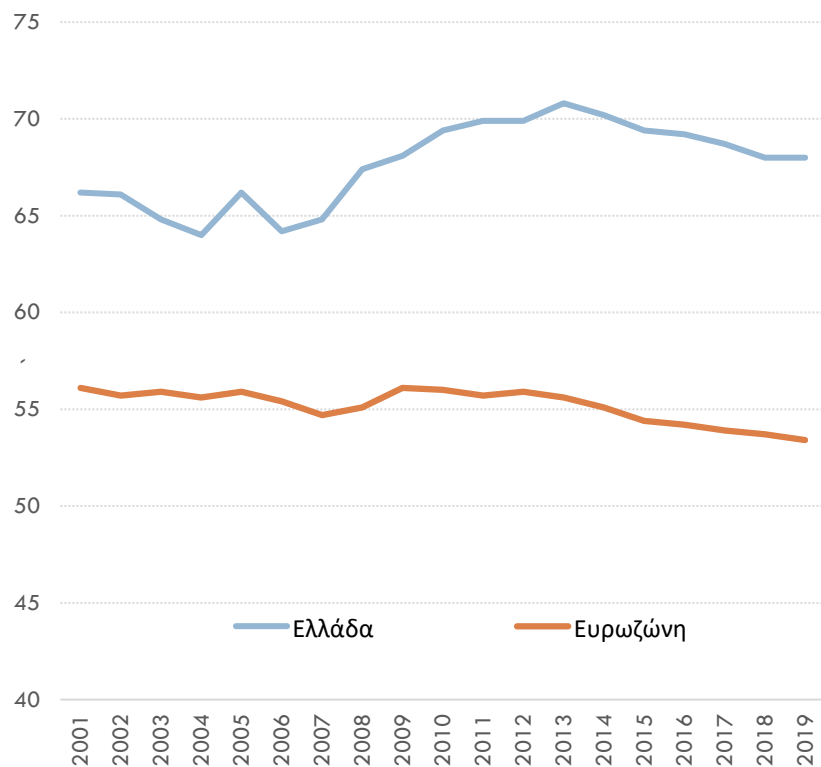
Καταναλωτική εμπιστοσύνη

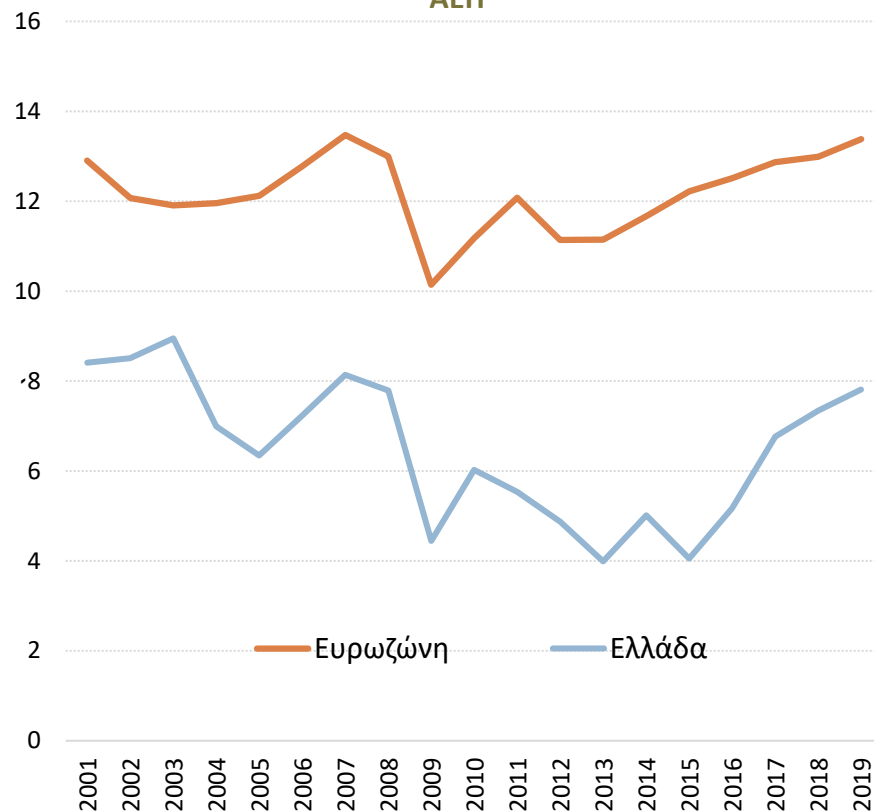
Μικρή βελτίωση στην καταναλωτική εμπιστοσύνη τον Ιούνιο που διαμορφώθηκε στα περσινά επίπεδα (στις -27,7 από -33,0 μονάδες)

Η ελληνική οικονομία στηρίζεται στην κατανάλωση (υπερβαίνοντας κατά 15 π.μ. του ΑΕΠ το αντίστοιχο μερίδιο κατανάλωσης στην ΕΖ το 2019) ενώ ...

Συνολική κατανάλωση, % του ΑΕΠ

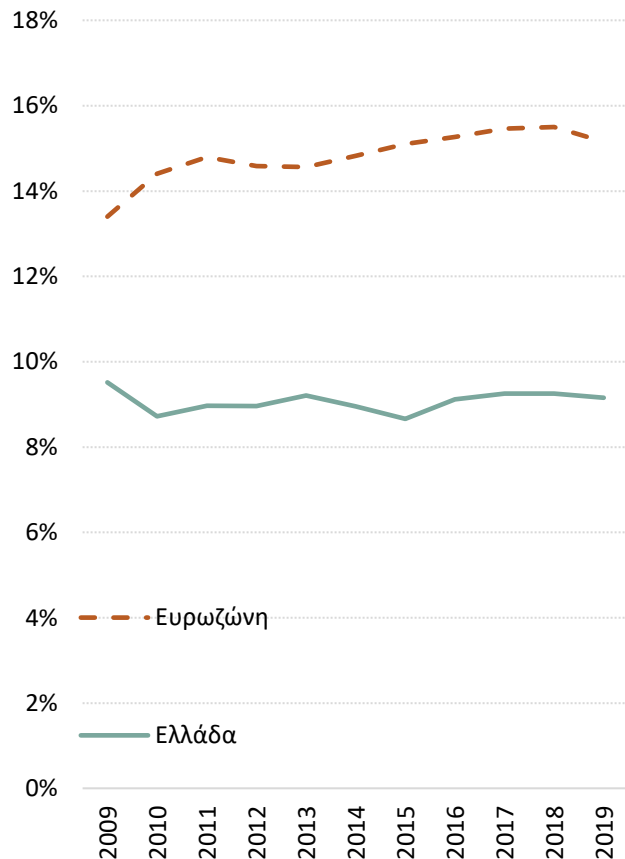
Πάγιες εταιρικές επενδύσεις, % του ΑΕΠ

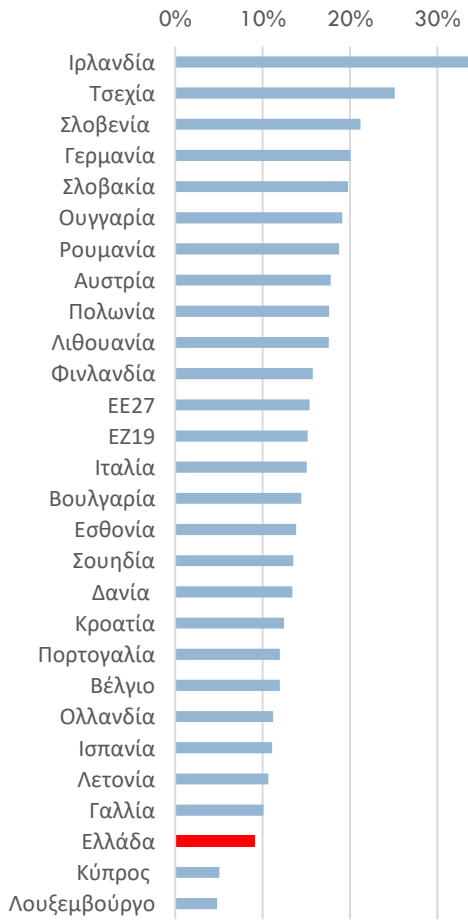
...οι παραγωγικές επενδύσεις υστερούν συστηματικά άλλων Ευρωπαϊκών χωρών δημιουργώντας επενδυτικό κενό το οποίο μεγεθύνθηκε τα χρόνια της κρίσης

Το μερίδιο της Ελληνικής μεταποίησης στο ΑΕΠ υπολείπεται του Ευρωπαϊκού μέσου όρου αναδεικνύοντας τις δυνατότητες για ανάπτυξη του κλάδου. Κάτω από τον μέσο όρο και η δαπάνη για έρευνα και ανάπτυξη

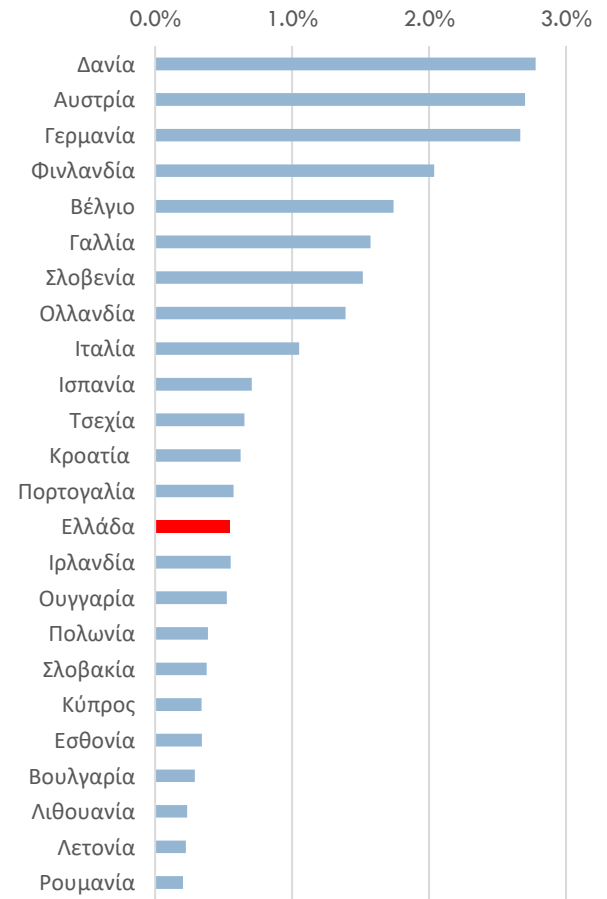
Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία Μεταποίησης, ως % του ΑΕΠ

Μεταποίηση ως % του ΑΕΠ, 2019

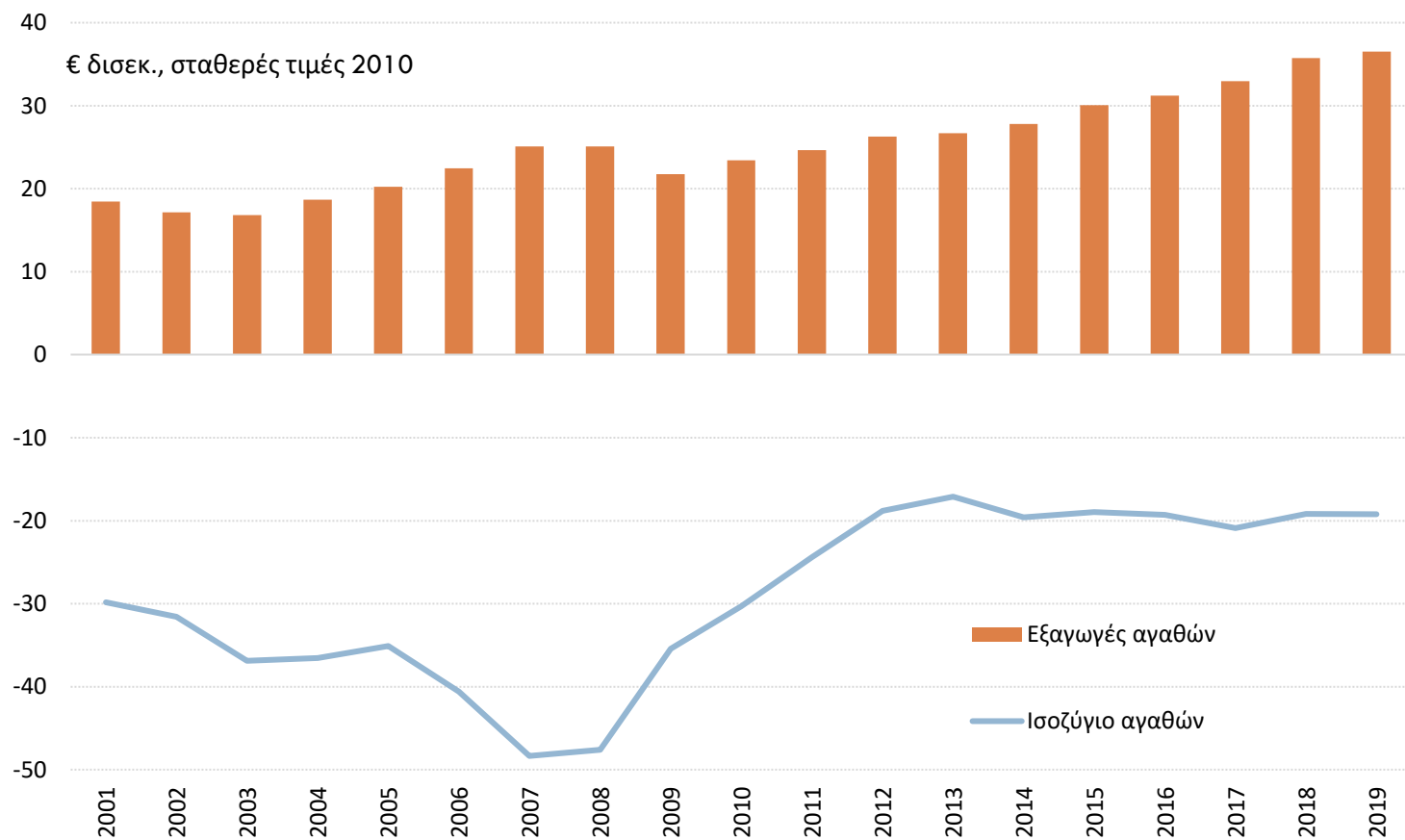
Ποσοστό δαπάνης R&D επί του κύκλου εργασιών στη Μεταποίηση, 2017

Πηγή: Εθνικοί Λογαριασμοί, ΕΛΣΤΑΤ

Πηγή: Eurostat

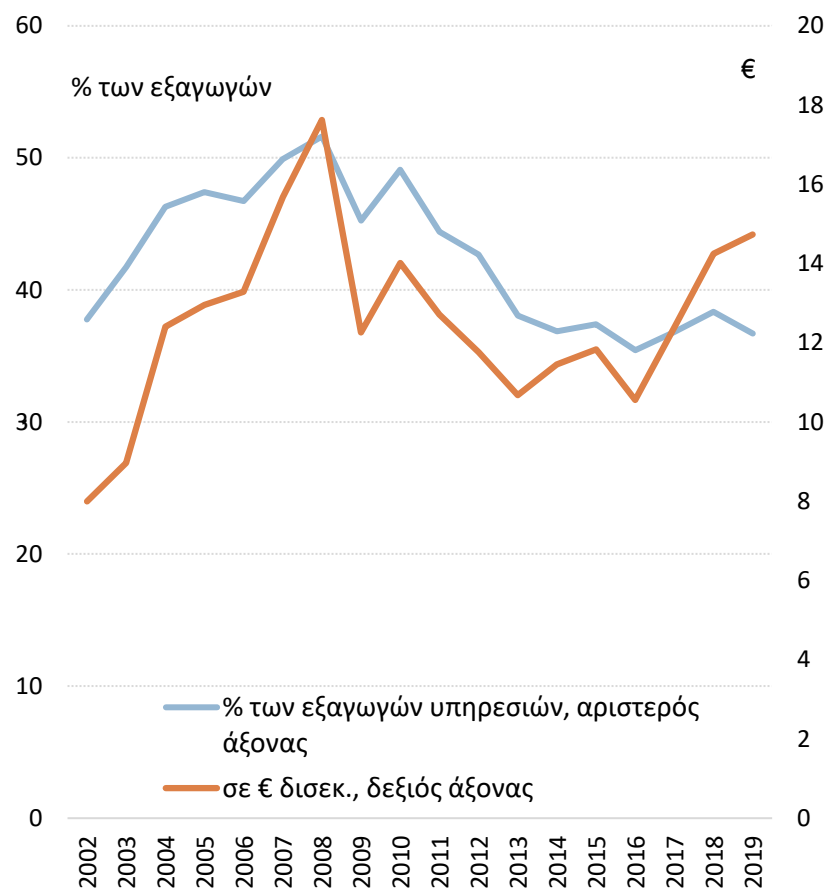
Οι εξαγωγές αγαθών έχουν αυξηθεί σημαντικά την τελευταία δεκαετία, ωστόσο το εμπορικό ισοζύγιο παραμένει έντονα ελλειμματικό

Πηγή: Εθνικοί λογαριασμοί, ΕΛΣΤΑΤ

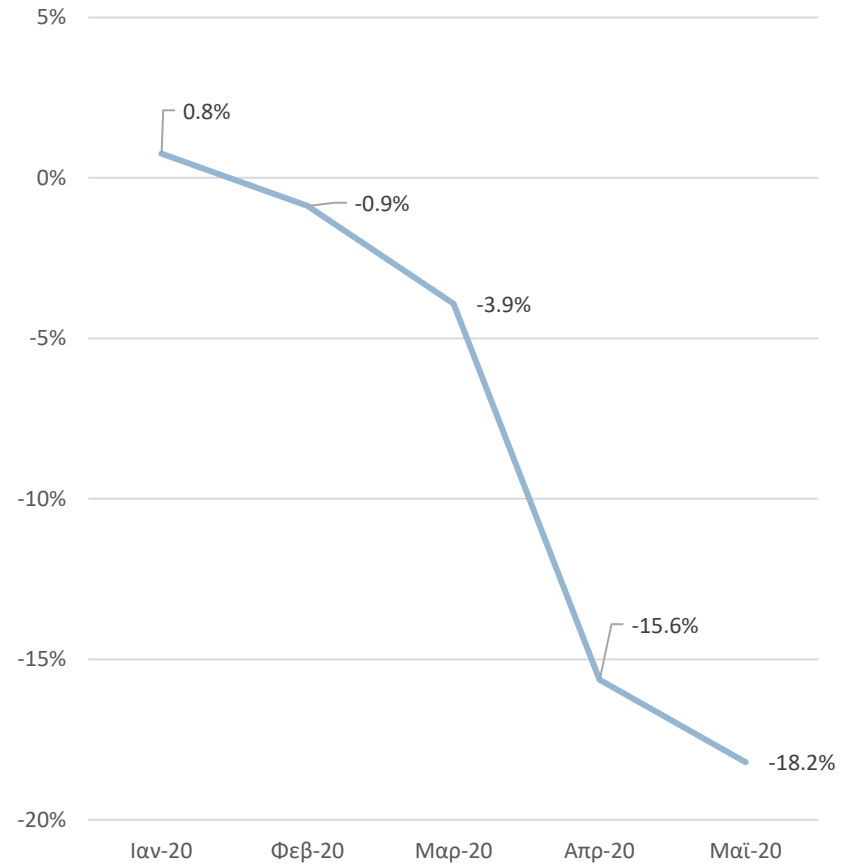
Η ναυτιλία αποτελεί ιδιαίτερα σημαντική πηγή εσόδων για το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών καλύπτοντας μεταξύ 35%-50% των συνολικών εσόδων από υπηρεσίες για κάθε ένα από τα τελευταία είκοσι χρόνια. Σημαντική κάμψη της δραστηριότητας στην πανδημία.

Εισπράξεις από θαλάσσιες μεταφορές

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Άφιξη σε λιμένες

Πηγή: Clarksons

Σκοπός μελέτης

Η αποτίμηση των τάσεων και του οικονομικού αντικτύπου στην ελληνική οικονομία των επιχειρήσεων παραγωγής ναυτιλιακού εξοπλισμού που ανήκουν στη ΗΕΜΕΧΡΟ

Η διατύπωση προτάσεων για περαιτέρω βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους και ενίσχυση του δυναμικού τους στην ελληνική και παγκόσμια αγορά

Περιεχόμενα

1. Οι επιχειρήσεις της ΗΕΜΕΧΡΟ
2. Βασικά μεγέθη των εταιρειών της ΗΕΜΕΧΡΟ
3. Ο οικονομικός αντίκτυπος των εταιρειών της ΗΕΜΕΧΡΟ
4. Οι προκλήσεις της βιομηχανίας θαλάσσιου εξοπλισμού στην Ευρώπη και στην Ελλάδα
5. Γαλάζια οικονομία και ευρωπαϊκή πολιτική
6. Σύνοψη και προτάσεις πολιτικής

Υπολογιστές, ηλεκτρονικά και οπτικά προϊόντα

Κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, ενδύματα και δερμάτινα προϊόντα

Μηχανήματα και εξοπλισμός

Ηλεκτρολογικός εξοπλισμός

Κατασκευασμένα μεταλλικά προϊόντα

Υπηρεσίες επισκευής και εγκατάστασης μηχανημάτων και εξοπλισμού

Δίκτυο αποχέτευσης, δραστηριότητες συλλογής, επεξεργασίας και διάθεσης αποβλήτων-ανάκτηση υλικών-δραστηριότητες αποκατάστασης και άλλες υπηρεσίες διαχείρισης αποβλήτων

Ξυλεία και προϊόντα από ξύλο και φελλό, εκτός από τα έπιπλα. είδη από άχυρο και πλεκτικές ύλες

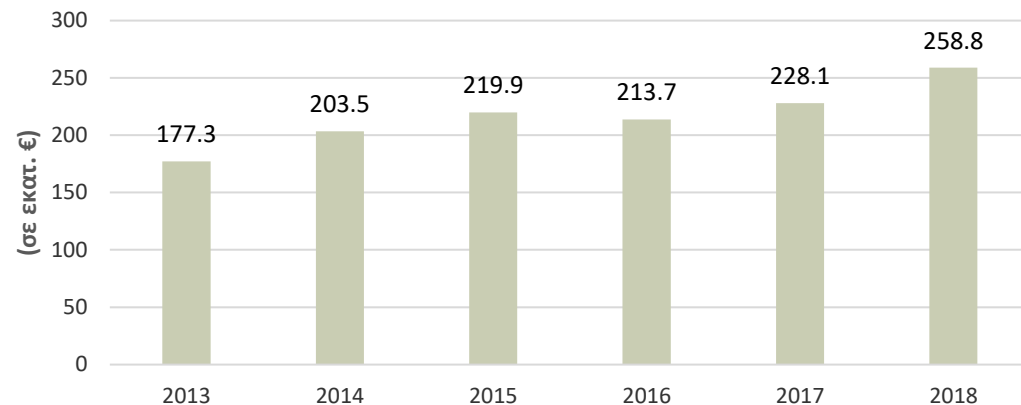
Υπηρεσίες χονδρικού εμπορίου, με εξαίρεση τα αυτοκίνητα και τις μοτοσικλέτες

Βασικά μεγέθη των εταιρειών της ΗΕΜΕΧΡΟ

Σημαντική αύξηση στη ζήτηση για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες των εταιρειών της ΗΜΕΧΡΟ, εντός Ελλάδος και διεθνώς

- Αύξηση στις πωλήσεις το 2018 κατά 46% αντί 8% (μέσος όρος) στη Μεταποίηση
- Η ναυτιλία αποκλειστικός πελάτης για το 75% του κύκλου εργασιών των ΜΜΕπιχ. της ΗΜΕΧΡΟ
- Αύξηση της ζήτησης από το εξωτερικό – το 2018 περίπου το 50% του τζίρου προέρχεται από εξαγωγές
- Οι εξαγωγές για τις μισές επιχειρήσεις της ΗΜΕΧΡΟ αφορούν αποκλειστικά τη ναυτιλία

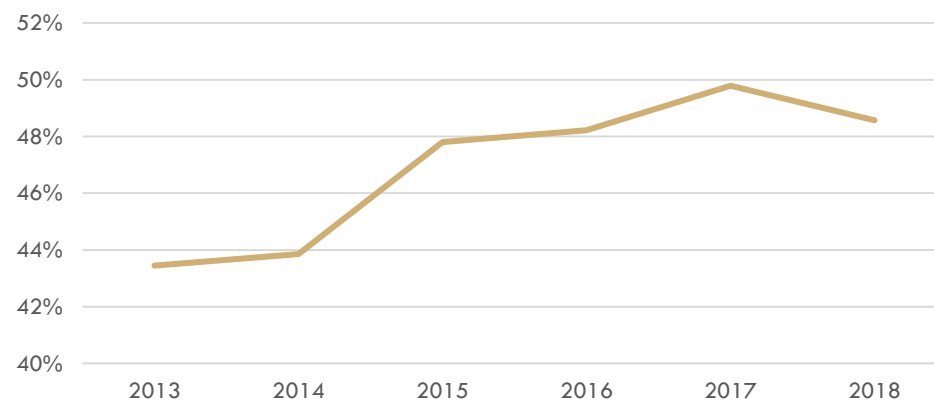
Κύκλος εργασιών επιχειρήσεων ΗΜΕΧΡΟ*

*Εξαιρείται μέλος της ΗΜΕΧΡΟ με κύκλο εργασιών υπερδιπλάσιο των υπολοίπων μελών

Πηγή: ICAP DataPrisma, Επεξεργασία Στοιχείων: IOBE

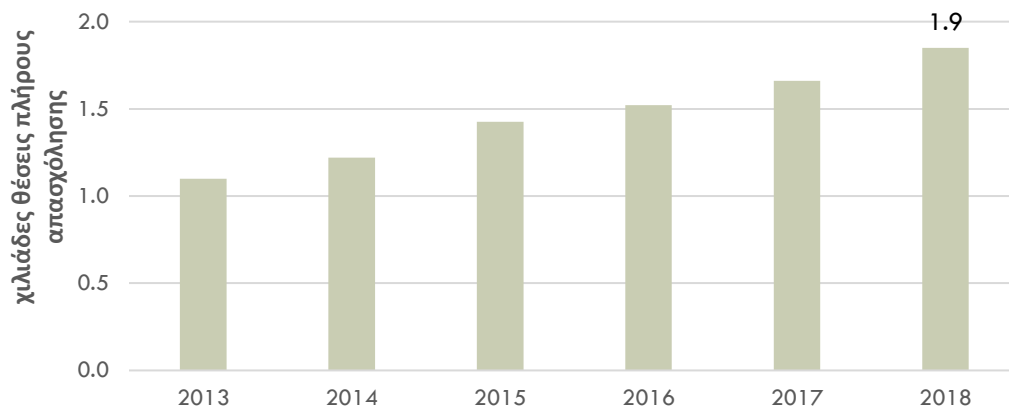
Εξαγωγές ως % του κύκλου εργασιών

Πηγή: Έρευνα IOBE

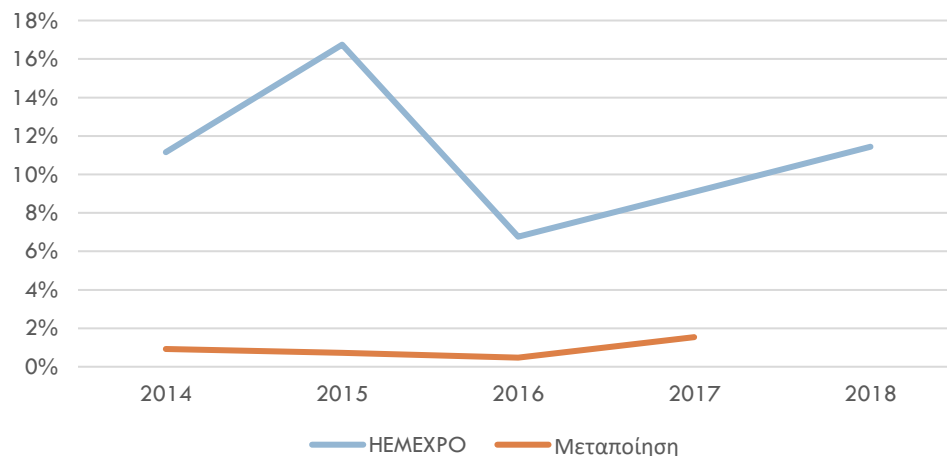
- Συνεχόμενη αύξηση από το 2013 ως το 2018, που ξεπέρασε το 70%.
- Τάση υψηλότερη σε σχέση με το μέσο όρο της μεταποίησης
- Σημαντικές προοπτικές για την μετά COVID-19 εποχή
 - ▣ Οι μισές επιχειρήσεις της HEMEXPO σκόπευαν να προβούν σε εκ νέου προσλήψεις την επόμενη τριετία.
 - ▣ Οι περισσότερες νέες θέσεις εργασίας θα αφορούσαν την έρευνα και την ανάπτυξη (R&D), τμήματα πωλήσεων και άλλες διοικητικές θέσεις.

Απασχόληση στις επιχειρήσεις της HEMEXPO

Πηγή: Έρευνα IOBE

Τάσεις στην απασχόληση

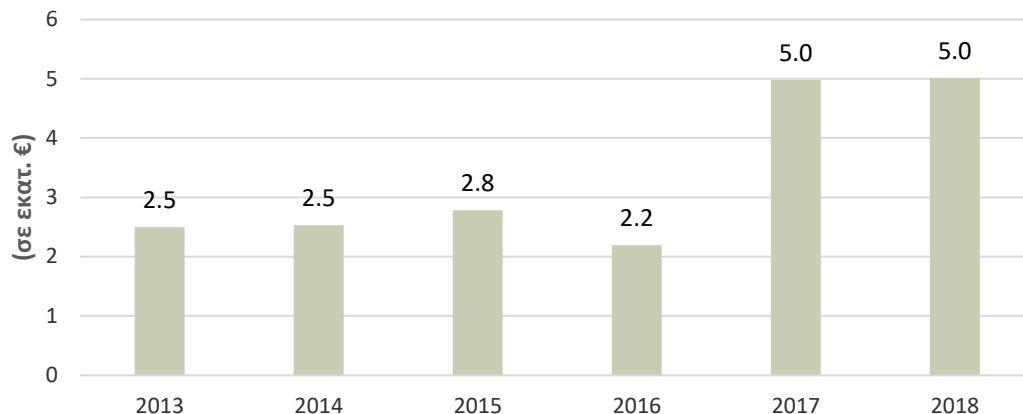

Πηγή: Έρευνα IOBE, Eurostat

Αύξηση στις επενδύσεις μετά το 2016, ωστόσο χαμηλότερα από τον μέσο όρο της ελληνικής και ευρωπαϊκής μεταποίησης

- Αύξηση τη διετία 2017-2018 κυρίως με ιδίους πόρους
- Δείκτης Δανειακής Επιβάρυνσης 5 φορές χαμηλότερος σε σχέση με τη Μεταποίηση
- Επενδύσεις ανά απασχολούμενο χαμηλότερες από την ελληνική και ευρωπαϊκή μεταποίηση
 - Η μέση ευρωπαϊκή μεταποιητική επιχείρηση επενδύει €5,8 χιλ. ανά απασχολούμενο περισσότερο από τις επιχειρήσεις της ΗΜΕΧΡΟ

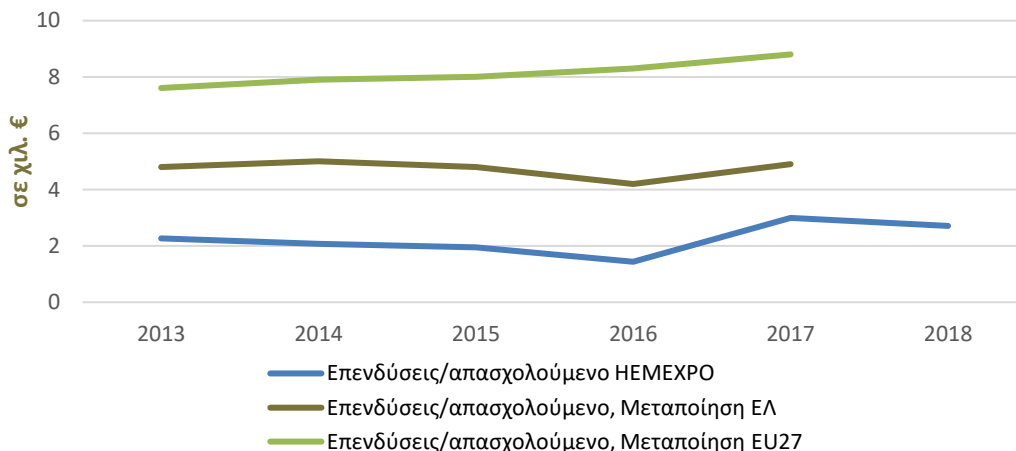
Σύνολο Επενδύσεων

Πηγή: Hellastat, Επεξεργασία IOBE

Σημείωση: *Αφορούν στοιχεία εννεαμήνου του 2019 – δεν ήταν διαθέσιμα στοιχεία από όλες τις επιχειρήσεις

Επενδύσεις ανά απασχολούμενο και σύγκριση με τη μεταποίηση στην Ελλάδα και στην ΕΕ27

Πηγή: Hellastat, Έρευνα πεδίου,

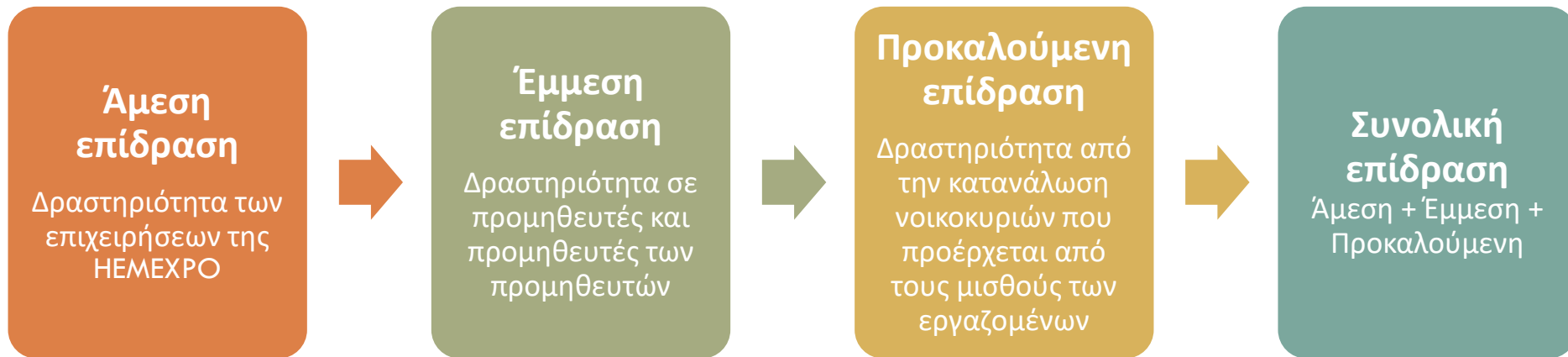
Σύνοψη βασικών μεγεθών των επιχειρήσεων της ΗΜΕΧΡΟ

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Κύκλος εργασιών	177.275.979	203.517.869	219.902.226	213.670.324	228.109.249	258.834.013
Καθαρή αξία Παγίων	75.557.463	79.310.982	84.360.361	90.136.829	93.269.169	95.072.842
Ενεργητικό	236.924.882	253.960.716	262.208.506	272.131.627	286.997.699	326.436.933
Καθαρά αποτελέσματα προ φόρων	16.831.113	21.705.493	22.182.222	24.099.943	27.375.716	24.572.442
Ίδια κεφάλαια	147.917.488	151.547.929	160.967.085	176.636.844	174.570.209	191.670.962
Κόστος πωληθέντων	124.246.672	143.948.319	155.014.239	148.848.790	155.951.109	184.626.563
EBITDA	22.251.226	24.467.316	28.531.010	28.724.123	32.028.204	29.683.814
Απασχόληση (άτομα)	1.099	1.221	1.426	1.522	1.661	1.851
Επενδύσεις (εκατ.)	2,5	2,5	2,8	2,2	5,0	5,0

Ο οικονομικός αντίκτυπος των εταιρειών της ΗΕΜΕΧΡΟ

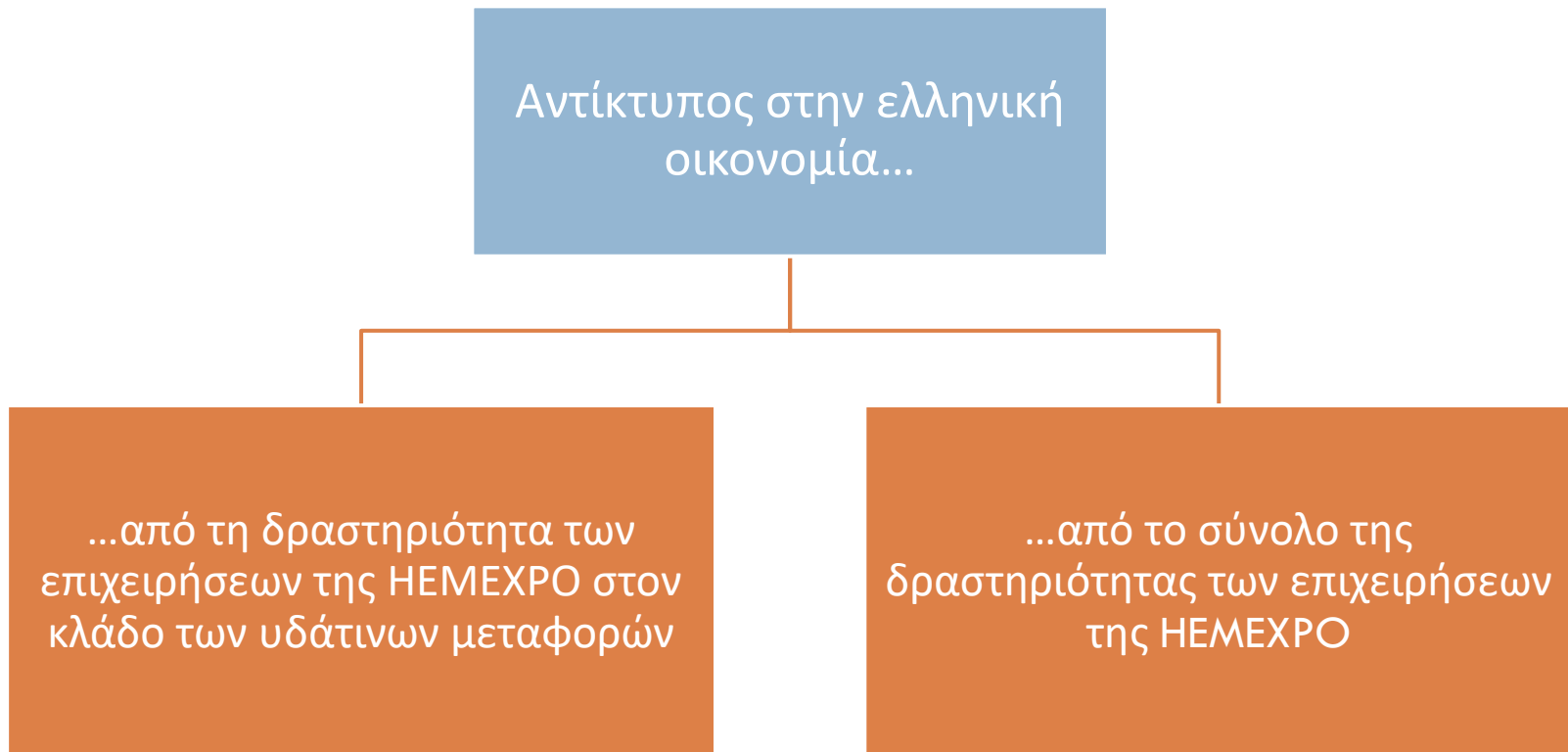
Υπολογισμός οικονομικού αντίκτυπου με το υπόδειγμα εισροών-εκροών, το οποίο λαμβάνει υπόψη τις αλληλεξαρτήσεις των κλάδων της οικονομίας

Η μεθοδολογία της εκτίμησης της οικονομικής επίδρασης των επιχειρήσεων της ΗΜΕΧΡΟ

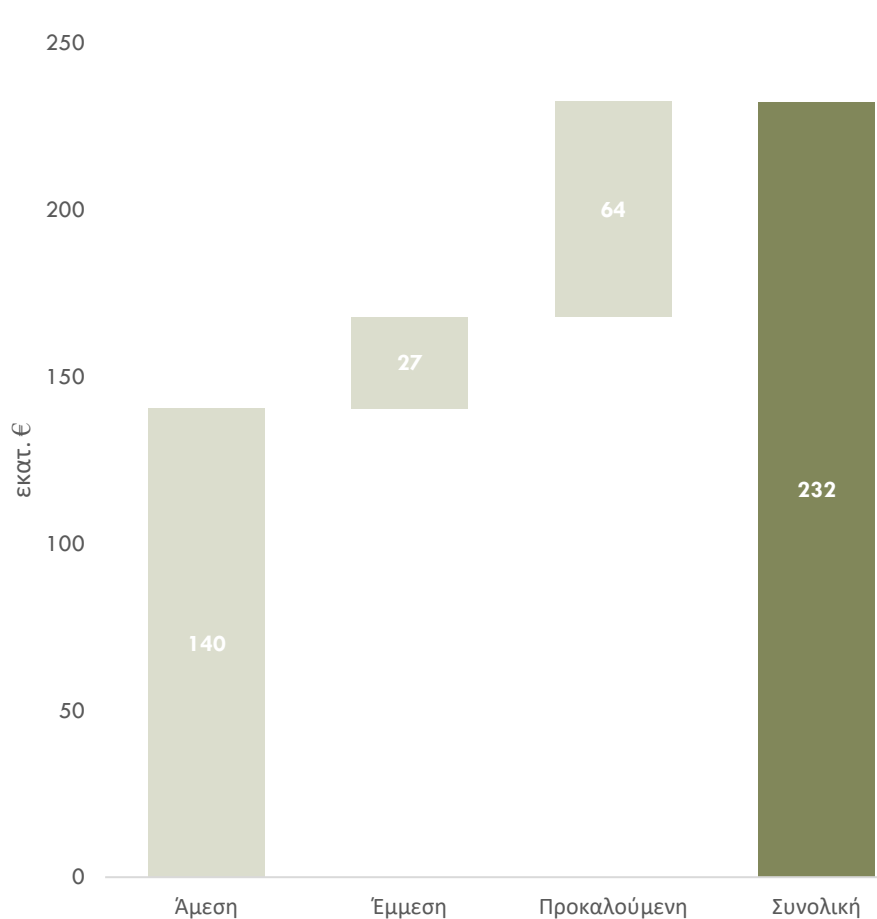
Εκτιμάται η επίδραση σε όλους τους κλάδους της οικονομίας που συνδέονται με τη λειτουργία των επιχειρήσεων της ΗΜΕΧΡΟ

Ο οικονομικός αντίκτυπος των επιχειρήσεων της ΗΕΜΕΧΡΟ εκτιμήθηκε σε δύο διαστάσεις (δραστηριότητα στη ναυτιλία & σύνολο δραστηριότητας)

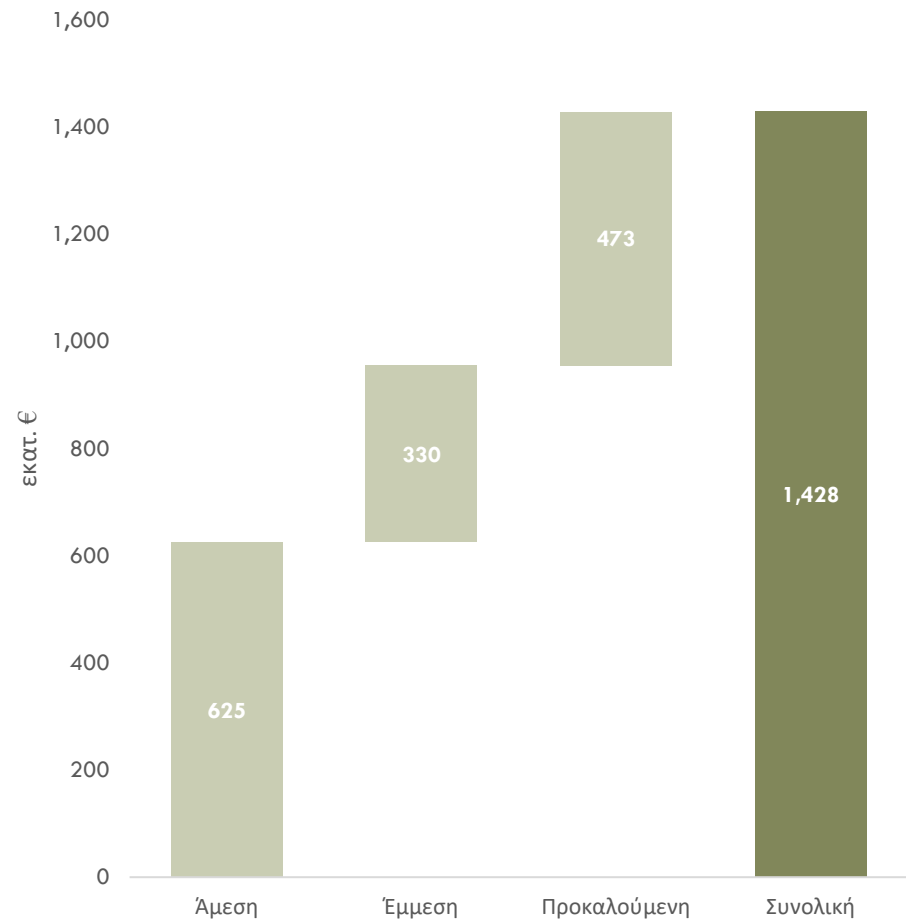
Η εξυπηρέτηση της ζήτησης από τη Ναυτιλία ενισχύει το ΑΕΠ κατά €232 εκατ., ενώ όταν ληφθεί υπόψη το σύνολο της δραστηριότητας των επιχειρήσεων της ΗΜΕΧΡΟ, η ελληνική οικονομία ενισχύεται κατά €1,4 δισεκ.

Συνεισφορά στο ΑΕΠ από δραστηριότητα στη ναυτιλία

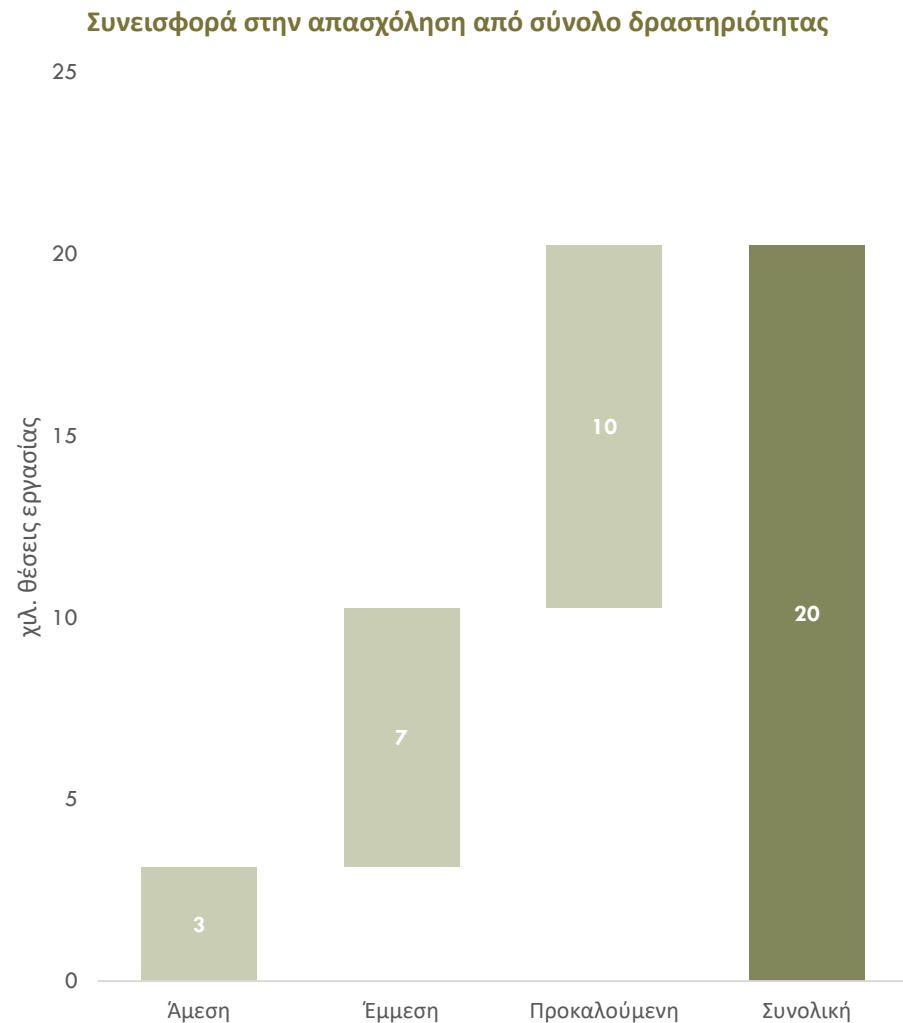
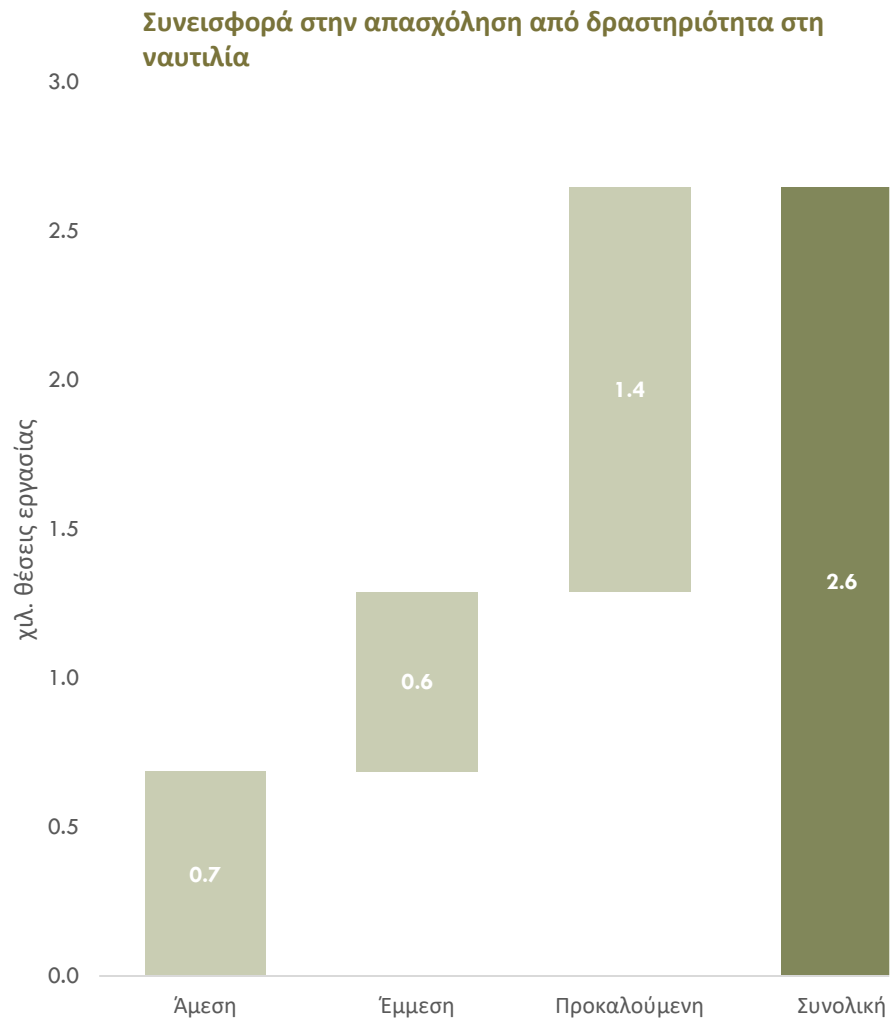
* Η συνολική συμβολή στο ΑΕΠ από τις ΜΜΕπιχ. εκτιμήθηκε στα 171 εκατ.

Συνεισφορά στο ΑΕΠ από σύνολο δραστηριότητας**

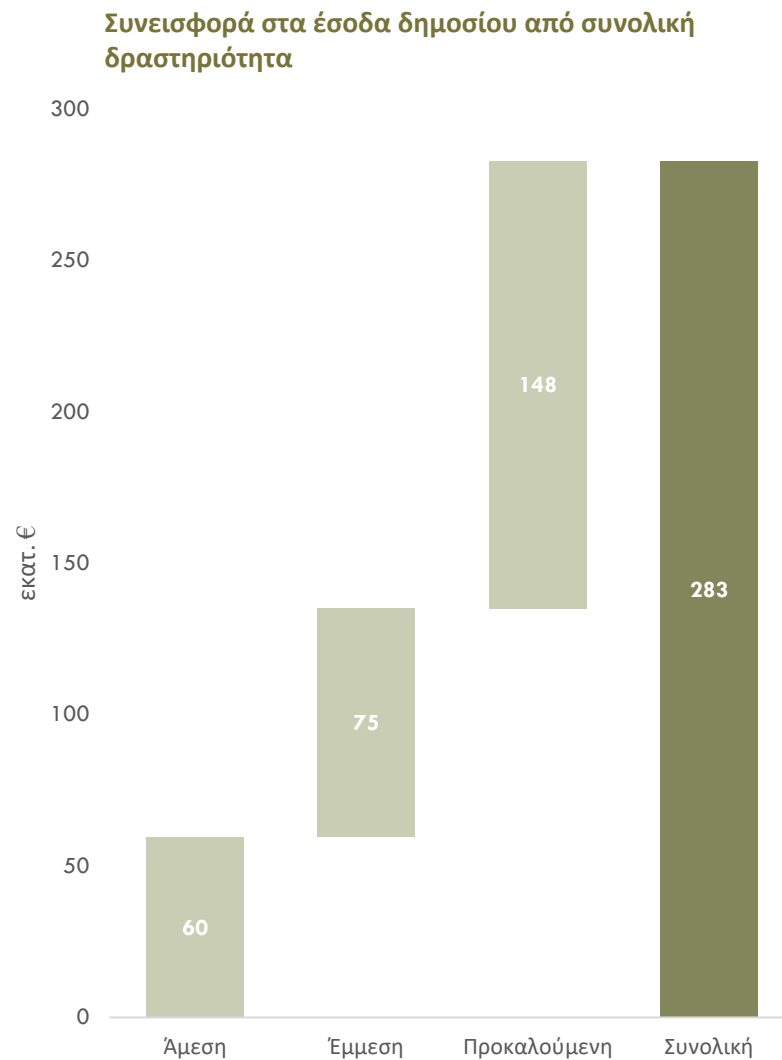
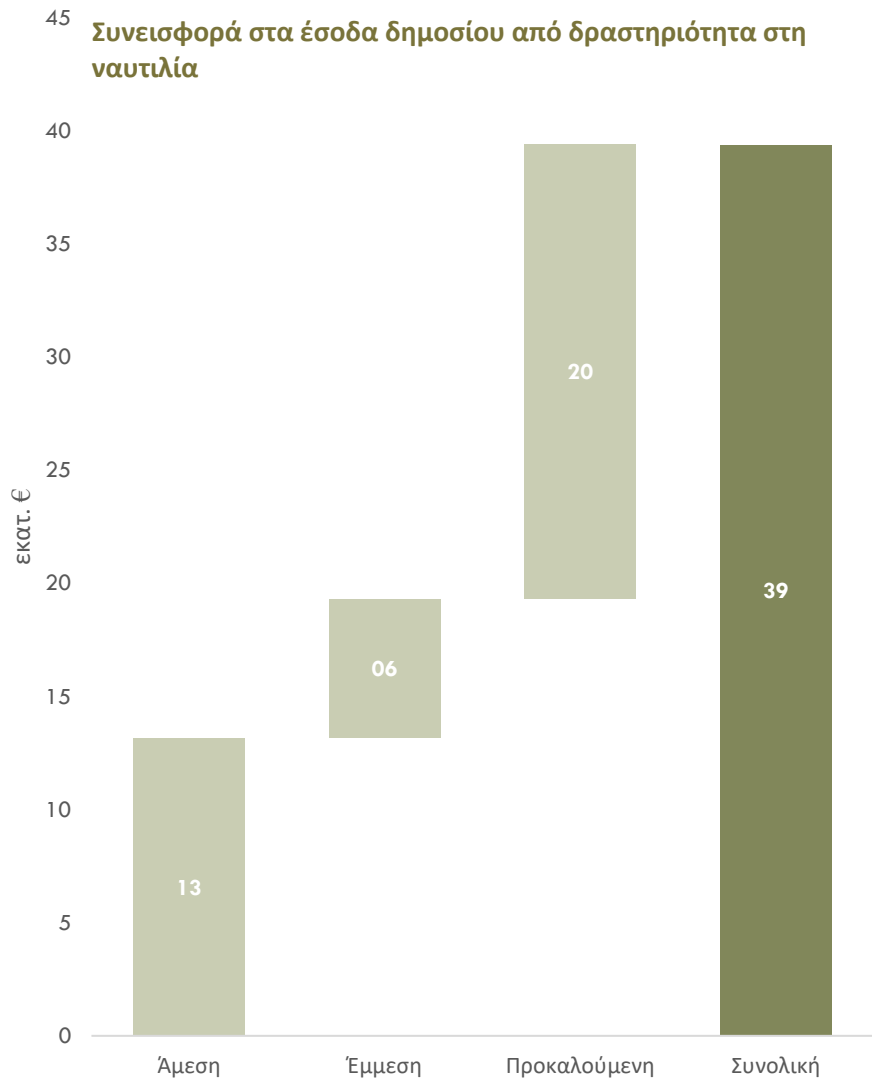
** Περιλαμβάνονται μεγάλες επιχειρήσεις μέλη, με μικρό ποσοστό του κύκλου εργασιών σε πωλήσεις στη Ναυτιλία

Η παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών προς τη ναυτιλία υποστηρίζεται από 2,6 χιλ. θέσεις εργασίας σε όλο το μήκος της αλυσίδας αξίας. Η συνολική δραστηριότητα των επιχειρήσεων της ΗΜΕΧΡΟ συντηρεί περίπου 20 χιλ. θέσεις εργασίας στην ελληνική οικονομία

Πηγή: ΗΜΕΧΡΟ, ΕΛΣΤΑΤ, Εκτιμήσεις IOBE

Αντίστοιχα, οι επιχειρήσεις της ΗΜΕΧΡΟ συνεισφέρουν στα ετήσια έσοδα του δημοσίου περί των €39 εκατ. από τη δραστηριότητά τους στη Ναυτιλία, και €283 εκατ. από το σύνολο της δραστηριότητάς τους

Γαλάζια οικονομία και
ευρωπαϊκή πολιτική

Γαλάζια οικονομία και τομείς υψηλής σημασίας για την ευρωπαϊκή οικονομία

Τομείς της γαλάζιας οικονομίας με υψηλή σημασία για την ευρύτερη ευρωπαϊκή οικονομία:

- Θαλάσσια χλωρίδα και πανίδα
- Άβιοι θαλάσσιοι πόροι
- Λιμενικές δραστηριότητες
- Θαλάσσιες μεταφορές
- Ναυπήγηση και επισκευή
- Παράκτιος τουρισμός

Δραστηριότητες σχετικές με τις εταιρείες της ΗΜΕΧΡΟ

Βασικά στοιχεία για τη Γαλάζια Οικονομία στην Ευρώπη, 2018

Κύκλος εργασιών	€750 δισεκ. (αύξηση κατά 11,0% σε σχέση με το 2013)
Απασχόληση	5 εκατ. θέσεις πλήρους απασχόλησης (15,0% αύξηση σε σχέση με το 2013 κυρίως λόγω τουρισμού και λιμενικών δραστηριοτήτων)
ΑΠΑ	€218 δισεκ.
Επενδύσεις*	€14 δισεκ.,

* Στοιχεία που αφορούν μόνο τους 6 από τους 9 τομείς που είναι υψηλής σημασίας. Τα υπόλοιπα μεγέθη αφορούν και τους 9 τομείς της Γαλάζιας οικονομίας

Πηγή: The EU Blue economy report, 2020

Ναυπήγηση και Επισκευή στην Ευρώπη, 2017

Περίπου 300 ναυπηγεία, τα περισσότερα μικρά και μεσαία (60 χιλ.- 150 χιλ. τόνοι)

6% της παγκόσμιας ζήτησης σε νέα πλοία σε όρους χωρητικότητας και 19% της ζήτησης σε όρους αξίας

Επιπλέον 22 χιλ. ευρωπαϊκές επιχειρήσεις (προμηθευτές της ναυτιλίας) με αξία παραγωγής άνω των €44,5 δισεκ. και 315 χιλ. θέσεις εργασίας (στοιχεία 2017)

Η θέση της Ναυπήγησης και επισκευής βελτιώθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια και πριν την πανδημία αναμενόταν να βρεθεί στα προ κρίσης επίπεδα. Ωστόσο, δέχθηκαν σημαντικό πλήγμα – οι επιμέρους εξελίξεις (δίχτυ προστασίας από ΕΕ, εμβόλιο/φάρμακο) θα καθορίσουν την ταχύτητα ανάκαμψής τους

Επιμέρους πολιτικές για τους τομείς της Γαλάζιας οικονομίας, απουσία ολοκληρωμένης στρατηγικής με όραμα για τα επόμενα χρόνια

Ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική

- 2007-2020
- Οριζόντιες πολιτικές που αφορούν στις υδάτινες μεταφορές, ΑΠΕ, ναυπήγηση και επισκευή και θαλάσσιο τουρισμό
- Χρηματοδότηση από διαρθρωτικά ταμεία, ΕΤΕπ, Horizon 2020, LIFE
- Σημαντικές καθυστερήσεις
 - Αργοπορία στον καθορισμό των στόχων (7 έτη)
 - Ανεπαρκής άντληση χρηματοδότησης από τα υφιστάμενα εργαλεία

Στρατηγική για τη γαλάζια ανάπτυξη

- Στόχος: Εξασφάλιση βιώσιμης ανάπτυξης στους κλάδους της Γαλάζιας Οικονομίας ως το 2020
- Θάλασσες και ωκεανοί αναγνωρίζονται ως σημαντικοί πυλώνες ενίσχυσης της καινοτομίας, της προστιθέμενης αξίας και της απασχόλησης στην ΕΕ.
- Οι θαλάσσιες μεταφορές **δεν** αποτελούσαν τμήμα της αρχικής ταξινόμησης των ευρωπαϊκών κειμένων πολιτικής.
- Ισχυρές ενδείξεις σε επίπεδο ευρωπαϊκής πολιτικής πως στην επόμενη αναθεώρηση των σχετικών κειμένων **οι παραπάνω τομείς και πιθανώς και ο τομέας παραγωγής ναυτιλιακού εξοπλισμού** θα συμπεριληφθούν στη σχετική ταξινόμηση

Πρωτοβουλίες LeaderSHIP 2015 & 2020

- Πρωτοβουλίες της ευρωπαϊκής βιομηχανίας ναυπήγησης σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα λοιπά εμπλεκόμενα μέρη της ευρωπαϊκής αγοράς
- Δημιουργία στρατηγικής και οδικού χάρτη που στηρίζεται σε 4 πυλώνες (απασχόληση και δεξιότητες, βελτίωση πρόσβασης στην παγκόσμια αγορά, πρόσβαση σε χρηματοδότηση, έρευνα και καινοτομία)
- Τα παραπάνω αποτελούν και τις βασικές προκλήσεις του τομέα στην Ευρώπη.

Προκλήσεις των επιχειρήσεων κατασκευής
ναυτιλιακού εξοπλισμού και προτάσεις για
ένα βιώσιμο μέλλον

Οι περισσότερες προκλήσεις της βιομηχανίας παραγωγής ναυτιλιακού εξοπλισμού αφορούν τόσο τις επιχειρήσεις της ΗΜΕΧΡΟ όσο και τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις

Ανταγωνισμός από ασιατικές χώρες (Κίνα, Ιαπωνία, Νότια Κορέα)

- Χαμηλές τιμές στα ασιατικά ναυπηγεία λόγω υπερπροσφοράς – ευκολότερη διείσδυση σε μη ασιατικές αγορές
- Στρατηγικές ισχυρού προστατευτισμού. Παροχή στρεβλωτικών επιδοτήσεων, δασμοί σε εισαγωγές από συγκεκριμένες χώρες.
- Ενδείξεις για μερική εφαρμογή διεθνών κανονισμών (π.χ. περιβαλλοντική προστασία)

Ευρωπαϊκή στρατηγική

- Απουσία ολοκληρωμένης στρατηγικής που αναγνωρίζει τη δυνητική συμμετοχή των τομέων της Γαλάζιας Οικονομίας στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας ευρύτερα

Περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοδότηση

- Η έκθεση των 40 μεγαλύτερων τραπεζών στην παγκόσμια αγορά κατασκευής και επισκευής πλοίων μειώθηκε κατά 25% το 2017 σε σχέση με το 2008 κυρίως εξαιτίας του περιορισμού της έκθεσης των ευρωπαϊκών τραπεζών στη ναυτιλία.
- Το 2017, το 59% των ευρωπαϊκών τραπεζών χρηματοδότησε την ευρωπαϊκή βιομηχανία ναυτιλιακού εξοπλισμού σε σχέση με το 2010 που περίπου 8 στις 10 τράπεζες χρηματοδοτούσαν τις αντίστοιχες επιχειρήσεις

Μη ευνοϊκό φορολογικό και νομοθετικό πλαίσιο

- Εργοδοτικές εισφορές
- Γραφειοκρατικές διαδικασίες εξαγωγών/εκτελωνισμού

Ανθρώπινο κεφάλαιο

- Περιορισμένη διαθεσιμότητα εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού (μηχανικοί, εργατοτεχνίτες).
- Ανεπαρκής συνεργασία με ελληνικά ακαδημαϊκά ιδρύματα καθώς και με ιδρύματα επαγγελματικής κατάρτισης. Χαρακτηριστικό σχεδόν σε όλη την ΕΕ.

Απαραίτητες οι θεσμικές αλλαγές, η εκπαίδευση και η χρήση των διαθέσιμων εργαλείων χρηματοδότησης για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων κατασκευής ναυτιλιακού εξοπλισμού, διεθνώς

Ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική

- Φιλικότερο περιβάλλον
- Στόχος η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας ναυτιλιακού εξοπλισμού και των υπόλοιπων τομέων που ανήκουν στη Γαλάζια Οικονομία.
- Σταθερή βάση για την προσέλκυση επενδύσεων, την ανάπτυξη της προστιθέμενης αξίας της ελληνικής οικονομίας και της δημιουργίας θέσεων εργασίας.

Ανθρώπινο Κεφάλαιο

- Σύνδεση των μεταποιητικών επιχειρήσεων της κατασκευής ναυτιλιακού εξοπλισμού με εκπαιδευτικούς φορείς (ακαδημαϊκά ιδρύματα, φορείς επαγγελματικής κατάρτισης κτλ.)
- Εξέταση δημιουργίας προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης με πρακτική άσκηση σε μεταποιητικές επιχειρήσεις κατασκευής ναυτιλιακού εξοπλισμού

Διεύρυνση της πελατειακής βάσης

- Εξαιρετικά απαραίτητη, ειδικά στην παρούσα φάση πανδημίας
- Συνέργειες με άλλους τομείς της Γαλάζιας οικονομίας που ενδεχομένως υπάρχει κοινή βάση.
- Ενδεικτικά, κατασκευή εξοπλισμού και συστημάτων παραγωγής ενέργειας σε υπεράκτιες μονάδες, εφαρμογές θαλάσσιας βιοτεχνολογίας, εξόρυξη πρώτων υλών από τον πυθμένα και λοιπά

Επιχειρηματικό σχέδιο

- Ανάπτυξη καινοτόμων διαδικασιών που περιορίζουν τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο των προϊόντων και υπηρεσιών
- Απαραίτητη η αύξηση των επενδύσεων σε R&D.
- Χρήση **ευρωπαϊκών συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων** που περιορίζουν τον επενδυτικό κίνδυνο από την ανάπτυξη και εφαρμογή νέων καινοτόμων λύσεων
- Εκμετάλλευση **νέων χρηματοπιστωτικών προϊόντων** (π.χ. ΕΤΕπ, The Poseidon Principles κτλ.) που συνδέουν την περιβαλλοντική επίδοση των παραγόμενων προϊόντων με το επιτόκιο εξυπηρέτησης δανείων

Ευχαριστώ για την προσοχή σας
Ηλίας Ντεμιάν
Ερευνητής IOBE
demian@iobe.gr